

**Національний інститут хірургії та трансплантології
імені О. О. Шалімова
Національної академії медичних наук України
Національна наукова медична бібліотека України**

**П. І. Червяк, О. Ю. Усенко,
В. Й. Смержевський, Л. Є. Корнілова**

**ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСІЙОВИЧ ШАЛІМОВ
МИТТЄВОСТІ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ**

За загальною редакцією професора П. І. Червяка

**Київ
ВЦ «Просвіта»
2018**

УДК 61(477)(092) Шалімов
Ш18

Шалімов Олександр Олексійович. Миттєвості життєвого шляху / П. І. Червяк, О. Ю. Усенко, В. Й. Смержевський, Л. Є. Корнілова ; Нац. ін-т хірургії та трансплантології імені О. О. Шалімова НАМН України, Нац. наук. мед. б-ка України ; за заг. ред. П. І. Червяка. – К.: ВЦ «Просвіта» , 2018. – 192 с. : іл.

Видання висвітлює життєвий шлях О. О. Шалімова – видатного українського хірурга, який здійснив значний внесок у розвиток української та світової хірургії. Матеріали згруповані відповідно до періодів життя та діяльності О. О. Шалімова. У покажчику представлені монографії, методичні матеріали, патенти й авторські свідоцтва Олександра Олексійовича, розміщені за роками, а в рамках року за алфавітом.

Також наведено перелік дисертаційних робіт, виконаних учнями О. О. Шалімова. При підготовці видання використані фонди Меморіального кабінету О. О. Шалімова, Національної наукової медичної бібліотеки України та матеріали з Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г. М. Пшеничного й особистих архівів сподвижників та учнів О. О. Шалімова.

Видання адресовано фахівцям медичної галузі та всім, хто цікавиться питаннями історії медицини.

ISBN 978-617-7201-55-6

Книга видана за сприяння Національного інституту хірургії та трансплантології імені О. О. Шалімова НАМН України та Асоціації хірургів України

© П. І. Червяк, О. Ю. Усенко,
В. Й. Смержевський, Л. Є. Корнілова, 2018
© Національна науково-медична бібліотека України, 2018

семінарів з питань наукової бібліографії; автор понад 60 наукових публікацій; має Почесні грамоти та Подяки Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства культури.

Від авторів

Біографічне видання «Олександр Олексійович Шалімов. Миттєвості життєвого шляху», підготовлене П. І. Червяком, В. Й. Смержевським, О. Ю. Усенком, Л. Є. Корніловою та фахівцями Національної наукової медичної бібліотеки України (ННМБУ). Видання висвітлює життєвий шлях О. О. Шалімова – видатного українського хірурга, який зробив значний внесок у розвиток української та світової хірургії.

Матеріали згруповані відповідно до періодів життя та діяльності О. О. Шалімова. У покажчику представлені монографії, методичні матеріали, патенти й авторські свідоцтва Олександра Олексійовича, розміщені за роками, а в рамках року за алфавітом. Також наведено перелік дисертаційних робіт, виконаних учнями О. О. Шалімова.

При підготовці видання використані фонди Меморіального кабінету О. О. Шалімова, Національної наукової медичної бібліотеки України та матеріали з Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г. М. Пшеничного й особистих архівів сподвижників та учнів О. О. Шалімова.

Видання адресовано фахівцям медичної галузі та всім, хто цікавиться питаннями історії медицини.

Зауваження та побажання просимо надсилати за адресою: 01033, м. Київ, вул. Толстого, 7.

*«Так, я схиляюсь перед всім, що створила мудрість,
і перед самими творцями; мені утішно
бачити в ній спадок багатьох, накопичене та
здобуте їх працею для мене. Але будемо й ми
діяти як шановні батьки родини – збільшимо
здобуте, щоб цей спадок збагаченим перейшов
від нас нащадкам».*
(Сенека)

*«Запомните, Саша Шалимов –
народное достояние. Берегите его!»*
(М. М. Амосов)

*«Кредо в лікаря може бути єдине –
рятувати людей»*
(О. О. Шалімов)

*Вот и пришел мой юбилей
В закате зрелых лет
А я как славный прометей
Несу тепло и свет
Прямиком был мой нелегкий путь
С полей, болот, тайги и гор
Свернуть я в сторону не смог
Чтоб не угас костер
Чтоб жил ребенок и старик
Я весь в тревоге дня
Ведь совести моей родник
Из вечного огня
Ибо как ребенок и старик
Я весь в тревоге дня
Ведь совести моей родник
Из вечного огня*

Вот и пришел мой юбилей
В закате зрелых лет
А я как славный прометей
Несу тепло и свет
Прямиком был мой нелегкий путь
С полей, болот, тайги и гор
Свернуть я в сторону не смог
Чтоб не угас костер
Чтоб жил ребенок и старик
Я весь в тревоге дня
Ведь совести моей родник
Из вечного огня
(Из поетичних інтерпретацій О.
О. Шалімова)

Хроніка життя та діяльності О. О. Шалімова

- 20.01.1918 р.** Народився в селі Введенці Липецького повіту в селянській родині
- 1934–1936 рр.** Навчання на робітничому факультеті при Кубанському медичному інституті
- 1936–1941 рр.** Навчання в Кубанському медичному інституті
- 09.07.1941 –
10.09.1941 рр.** Завідувач лікарняно-лікарської дільниці при Кубанському зернорадгоспі Ново-Покровського району
- 20.09.1941 –
03.09.1944 рр.** Головний лікар та лікар-хірург Нерчинсько-Заводської районної лікарні Читинської обл.
- 23.09.1944 –
25.08.1946 рр.** Головний лікар та завідувач хірургічного відділення Петровськ-Забайкальської міжрайонної лікарні Читинської обл.
- 05.10.1946 –
31.12.1949 рр.** Завідувач хірургічного відділення Брянської обласної лікарні
- 02.01.1950 –
22.09.1952 рр.** Головний хірург Орловського обласного відділу охорони здоров'я та завідувач хірургічного відділення Орловської обласної лікарні
- 22.09.1952 –
30.01.1953 рр.** Асистент кафедри госпітальної хірургії Курського медичного інституту
- 04.02.1953 –
31.03.1957 рр.** Головний хірург Брянського обласного відділу охорони здоров'я та завідувач хірургічного відділення Брянської обласної лікарні
- 1955 р.** Захистив кандидатську дисертацію «Образование искусственного пищевода при рубцовой непроходимости»

- 1956 р.** Присвоєно звання «Заслужений лікар РРФСР»
- 01.04.1957 – 01.01.1959 рр.** Доцент кафедри госпітальної хірургії Харківського медичного інституту
- 01.01– 26.08.1959 рр.** Виконуючий обов'язки професора кафедри факультетської хірургії Харківського медичного інституту
- 1958 р.** Захистив докторську дисертацію «Хирургическое лечение рака поджелудочной железы и фатерова соска»
- 26.08.1959 – 16.06.1965 рр.** Завідувач кафедри хірургії з анестезіологією Українського інституту удосконалення лікарів
- 16.06.1965 – 16.05.1970 рр.** Завідувач кафедри торакальної хірургії з анестезіологією Українського інституту удосконалення лікарів (м. Харків)
- 1961 р.** Присвоєно вчене звання професора
- 1961 р.** Присвоєно звання «Заслужений діяч науки УРСР»
- 1963 – 1985 рр.** Депутат Верховної Ради УРСР
- 1967 – 1985 рр.** Голова Постійної комісії з охорони здоров'я та соціального забезпечення Верховної Ради УРСР
- 14.05.1965 – 16.05.1970 рр.** Директор Харківського НДІ загальної та невідкладної хірургії
- 1967 р.** Присвоєно звання «Заслужений діяч науки УРСР»
- 1967 р.** Обрано членом-кореспондентом АН УРСР
- 16.05.1970– 1988 рр.** Завідувач кафедри торако-абдомінальної хірургії Київського інституту удосконалення лікарів
- 05.1971 – 07.1972 рр.** Директор Київського НДІ гематології та переливання крові

- 31.05.1972 – 29.04.1988 рр.** Директор Київського НДІ клінічної та експериментальної хірургії
- 1976 – 2006 рр.** Головний редактор журналу «Клінічна хірургія»
- 1976 р.** Обрано академіком АН УРСР
- 1976 – 2005 рр.** Голова правління Українського наукового товариства хірургів
- 1977 р.** Присуджено Державну премію УРСР в галузі науки і техніки
- 1980 – 2006 рр.** Головний хірург МОЗ України
- 1985 р.** Лауреат Державної премії СРСР
- 29.04.1988 – 28.02.2006 рр.** Почесний директор Київського НДІ клінічної та експериментальної хірургії (нині – Національний інститут хірургії та трансплантології імені О. О. Шалімова НАМН України)
- 1992 р.** Обрано дійсним членом Нью-Йоркської академії наук
- 2005 – 2006 рр.** Почесний голова Українського наукового товариства хірургів
- 28.02.2006 р.** Помер та похований на Байковому цвинтарі в м. Києві

Автобиография.

У

201

Я, Шамкин Александр Александрович, родился 6-го августа в семье крестьянина - бермана в селе Авдетка Зарянского района Оренбургской области. В 1925 году во время переезда семьи переехал на Кубань, куда переехал из Тамбовской области. Ойцы, мать и братья Гайдаровичи, я учился.

В 1934 году поступил в Краснодарский район при Кубанском медицинском училище. В 1936 году окончил его и поступил в Кубанский медицинский институт.

В 1941 году по окончанию медицинского обучения направлен 20/IX-41г. Главврачом и хирургом Черноморско-Заводской районной больницы Приморско-Алтайской области.

23/IX-44г. Был переведен на более высокий уровень работы - главврачом и заведующим хирургическим отделением И.Ситовки-Забайкальской городской больницы (Байкальская зона) ил. области.

25/IX-46г. по состоянию здоровья рекомендован Министром здравоохранения РСФСР был направлен в Брянскую область, где работал заведующим хирургическим отделением областной больницы.

31/IX-49г. утверждён главврачом и хирургом Орловской областной больницы, где ординировался заведующим хирургическим отделением областной больницы.

30/IX-52г. выдвинут кандидатом на должность ассистента Курянского медицинского института, на кафедру абдоминальной хирургии.

31-1953г. по собственному желанию был назначен ассистентом Курянского областного медицинского института хирургии Брянской области, где работал

до расхождения земель, определенно заведя
первоначальное определение области владения.
Не выдана в окончательном виде.
Из первоначального определения, представляется
нам, за границей Корова Кент.
Тест Кент с датой 1956 года.
В 1949. Карманом жарном, Вильямом
завоеванием.
В 1957. первоначально здание, Заключенный
вран Редер.

6/11-57

William

Дитинство, родина

Народився О. О. Шалімов 20 січня 1918 року в селі Введенці Липецького повіту. Батько – Шалімов Олексій Іванович (1876–1963) був з діда-прадіда селянин, а мати – Шалімова Ксенія Олексіївна (1884–1945) походила із кубанських козаків. В родині Шалімових було чотирнадцять дітей, але вижили тільки три сестри та шість братів. О. О. Шалімов був шостою дитиною в сім'ї. У 1925 голод примусив родину переїхати на Кубань – в хутір Звіздилін Ігнатівської сільської ради Натирбовського району. Спочатку мешкали в землянці, а з часом збудували будиночок.

Сестри О. О. Шалімова

О. О. Шалімов згадує: «Летом я работал пастухом, а в холодное время помогал столяру. В школе учился очень хорошо, поэтому меня направили на рабфак сельскохозяйственного института. Отправился я в город. И надо же – нелепая случайность изменила все планы. В

трамвае я нечаянно наступил на ногу какой-то женщине. Она раскричалась: «Уркаган! Бандит!». Когда я пришел в институт сдавать документы, оказалось, что именно она оформляет поступающих... Я развернулся и ушел... А уже в следующем году мне дали направление на другой рабфак – в Кубанский мединститут».

Навчання на робітничому факультеті при Кубанському медичному інституті (1934-1936)

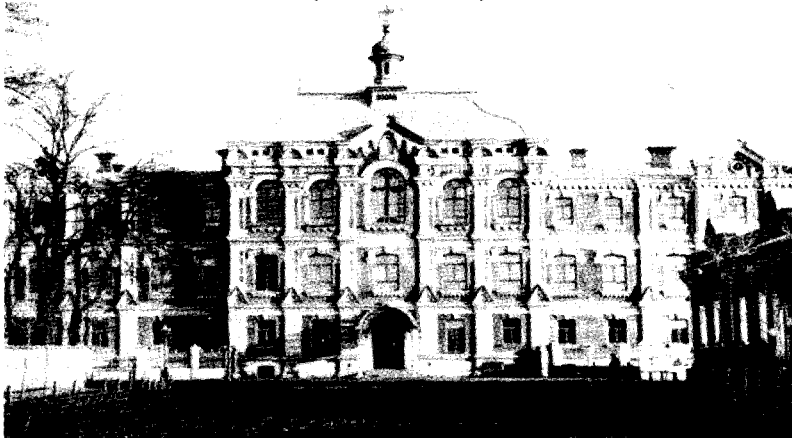

На робітничому факультеті О. О. Шалімов навчався на відмінно. О. О. Шалімов зазначав: *«Я никогда не думал, что стану врачом. Мне хорошо давались точные науки – математика, физика. Я даже открыл в свое время закон, который, конечно же оказался уже открытым. Я просто этого не знал, но ехать в Ленинградский физико-математический институт денег не было, поэтому после окончания рабфака мои документы были автоматически переданы в Кубанский медицинский институт.»* Можливо математика та фізика втратили видатного вченого, але медицина здобула геніального хірурга.

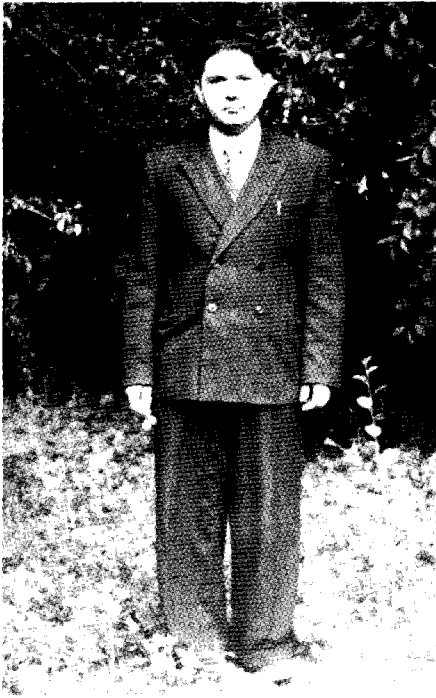

Червонопрапорна ударна група 2-го курсу робфаку при Кубанському медичному інституті (1935 р).

Навчання в Кубанському медичному інституті (1936-1941)

Будівля Кубанського медичного інституту (приміщення колишнього Єпархіального жіночого училища)

*О. О. Шалімов – студент
Кубанського медичного
інституту*

О. О. Шалімов згадував:
*«Во время учебы мне
нравилась патофизиология,
а так как учился я хорошо,
то меня собирались
оставить на кафедре. Но
за день до сдачи последнего
экзамена началась
война...».* Кафедру
патологічної фізіології
Кубанського медичного
інституту у 1920-1932 рр.
очолював вчений із
світовим ім'ям, виученик
Університету св.
Володимира (м. Київ) Іван
Григорович Савченко, а в
1933-1942 рр. – учень І. Г.
Савченка – професор
Олександр Олександрович
Мелкіх.

В інституті О. О. Шалімов також з особливою старанністю навчався хірургії, зокрема у відомих хірургів – завідувача кафедр загальної та факультетської хірургії професора Кирила Степановича Керопіана, завідувача кафедри госпітальної хірургії Георгія Миколайовича Лук'янова та акушерства й гінекології у завідувача (1934-1940) кафедри акушерства та гінекології, професора Фейертага Георгія Максимовича, які у значній мірі зумовили подальший вибір медичної спеціалізації О. О. Шалімова – хірургію.

Мелкіх Олександр Олександрович (12.10.1872-1943) – інфекціоніст, імунолог, патофізіолог; завідувач кафедри патологічної фізіології Кубанського медичного інституту (1933-1942); доктор медицини (1901); професор; опрацьовував питання патологічної фізіології, інфекційного процесу та імунітету.

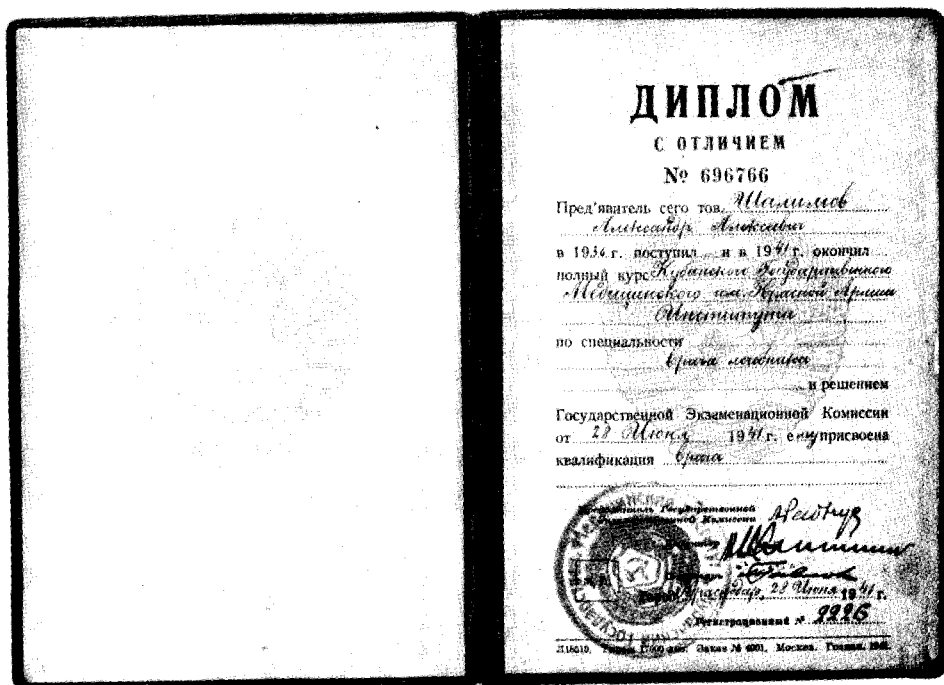
Керочіан Кирило Степанович (23.09.1888-1963) – завідувач кафедри загальної хірургії (1934-1937) та завідувач кафедри факультетської хірургії (1937-1950) Кубанського медичного інституту; доктор медичних наук (1926); професор

Лук'янов Георгій Миколайович (22.11.1887-1962) – завідувач кафедри госпітальної хірургії Кубанського медичного інституту (1934-1964); доктор медичних наук (1923); професор; Заслужений діяч науки РРФСР (1962); лекції Г. М. Лук'янова супроводжувались великим ілюстративним матеріалом та демонстрацією хворих; школою формування клінічного мислення у

студентів та лікарів були обов'язкові щотижневі обходи всіх хворих у відділенні та щоденні огляди тяжких хворих та хворих, що поступили, з наступним аналізом їх на клінічних конференціях.

О. О. Шалімов згадує: «...выпускной экзамен по специальности «хирургия» сдавал 23 июня 1941 года, на второй день войны. Всех выпускников сразу вызвали в военкомат. Но я на фронт не попал – признали непригодным к службе из-за перенесенной малярии, ревматизма и болезни позвоночника. Зато получил направление на должность главврача и хирурга в Нерчинско-Заводскую больницу Читинской области. Хорошо, что с собой прихватил потрепанные учебники по всем специальностям, которые приобрел в институте по цене макулатуры. Они меня выручили».

Диплом (з відзнакою) про закінчення Кубанського медичного інституту

Учні про вчителя

Одним із основних напрямів діяльності О. О. Шалімова була підготовка медичних кадрів. Про це свідчить велика кількість дисертаційних досліджень виконаних за його консультації та керівництва. Але справжній учитель не тільки той, хто навчає, а й той у якого навчаються. Учитель живе у своїх учнях. Слово учням О. О. Шалімова:

В. Ф. Саєнко: *«По хирургической одаренности А. А. Шалимов феномен, и не надо стесняться воздавать человеку должное: талант необходим повсюду, однако, быть может, больше всего в медицине. Но это и подвижник, подлинный труженик. Сколько лет подряд он одинаково блестяще оперировал одновременно на нескольких столах, внешне легко неся невероятную нагрузку».*

М. Ф. Дрюк: *«Тактику Александра Алексеевича как учителя я бы определил словом «доверие». Видя, что коллектив двигается в нужном направлении, он не сковывает инициативу излишней опекой. И в то же время академик Шалимов поражал и поражает безошибочной интуицией... Но вот что характерно. Каким-то мгновенным, свойственным только ему видением он помогает тебе разобраться в очень сложной, казалось бы, почти неразрешимой ситуации и найти спасительный шанс. Полностью воспринять эти свойства, видимо, нельзя, но главное – доктрина милосердия – усваивается навсегда».*

В. С. Земсков: *«На мой взгляд, Александр Алексеевич – образец врачебной работоспособности и одновременно мастер организации... Что представляет он собою как учитель? Шалимов добрый, но не добренький. Работающих вполсилы он просто не терпит рядом с собой. Однако важно и то, что зла наш*

наставник не таит, что ценит прежде всего дело. Потому и в науке обучения хирургии, когда решительность и ответственность неразделимы между собой, он останется эталоном».

В. Лупальцов: «Я бы назвал три качества, которые присущи только Шалимову. Первое, он был прекрасным организатором, создавшим два института – в Харькове и Киеве. Второе, Шалимов был гениальным хирургом. До него в Харькове не было такой хирургической школы. Он сумел объединить своих коллег в Украине и повести их правильным путем. Третье, Александр Алексеевич был новатором... Он любил природу и людей, обожал петь украинские песни».

Б. М. Даценко: «О творческой энергии А. А. Шалимова в деле формирования самой современной школы украинских хирургов, его интуиции при подборе кадров и заботе об их творческом совершенствовании свидетельствует тот факт, что практически все его ученики первого периода работы (на базе 2-й городской больницы г. Харькова) стали видными учеными Украины в области хирургии... В Шалимове потрясала работоспособность, умение чувствовать новое, стремление совершенствовать себя. Трудно переоценит его вклад в мировую медицину».

М. П. Брусніцина: «Він був надзвичайно строгим керівником. У нього було одне мірило до підлеглого – «як ти працюєш», інших мірил не було... Все людське йому було притаманне. Олександр Олексійович був якийсь доступний для всіх, а з іншого боу – замкнутий, тримав дистанцію. Але співробітники, якщо вони належно працювали і робили то, що потрібно було для справи, людського здоров'я і життя, ніколи не відчували дистанції у спілкуванні».

Увічнення пам'яті О. О. Шалімова

У грудні 2006 р. Постановою Кабінету Міністрів України Інституту хірургії та трансплантології АМН присвоєно ім'я О. О. Шалімова.

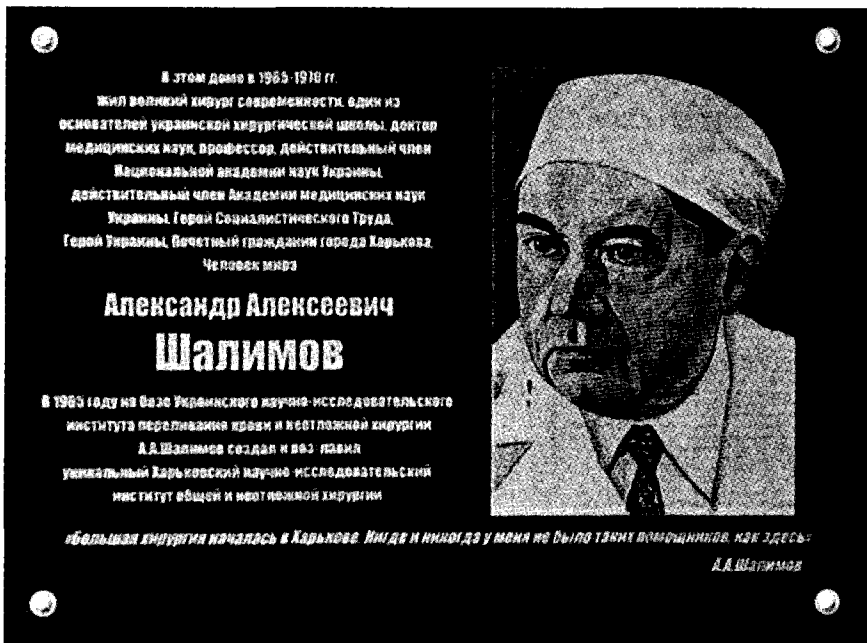
Щорічно у лютому місяці в Національному інституті хірургії та трансплантології імені О. О. Шалімова НАМН України проводяться Шалімовські читання.

*14 лютого 2014 р.
біля входу до
Національного
інституту хірургії
та трансплантології
було відкрито
пам'ятник О. О.
Шалімову*

*На могилі
О. О. Шалімова на
Байковому цвинтарі
в м. Києві було
встановлено
пам'ятник
(набгробок)*

Меморіальна дошка О. О. Шалімову на фасаді будинку в м. Харкові, в якому від 1965 до 1970 р. мешкала сім'я Шалімових. (Встановлено у 2015 р.)

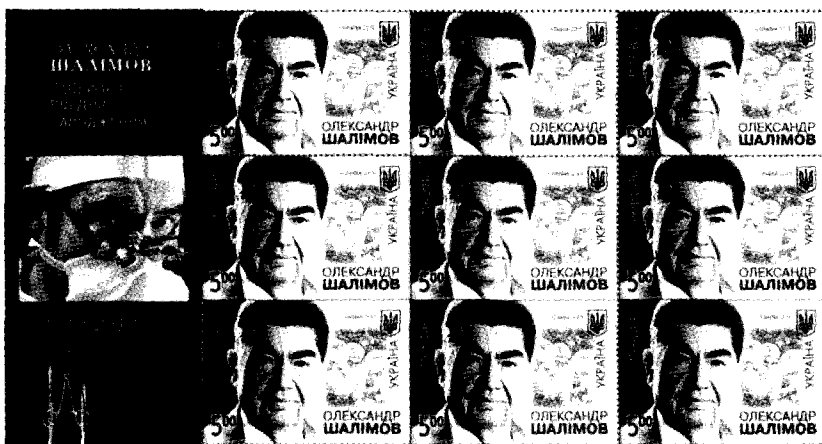
Учні та соратники О. О. Шалімова під час відкриття меморіальної дошки (м.Харків, 2015 р.)

Національним банком України до 100 - річчя від дня народження передбачено випуск пам'ятної монети «Олександр Шалімов» (1981-2006).

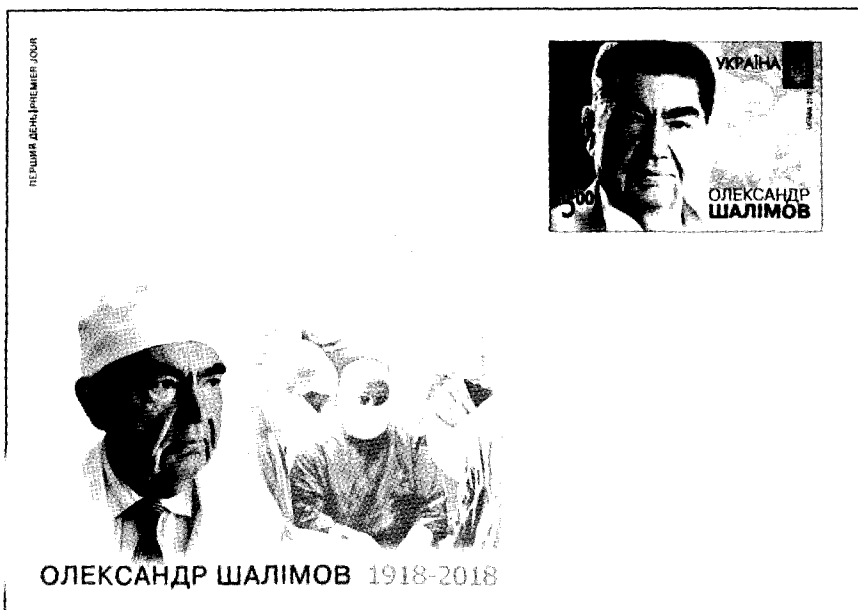
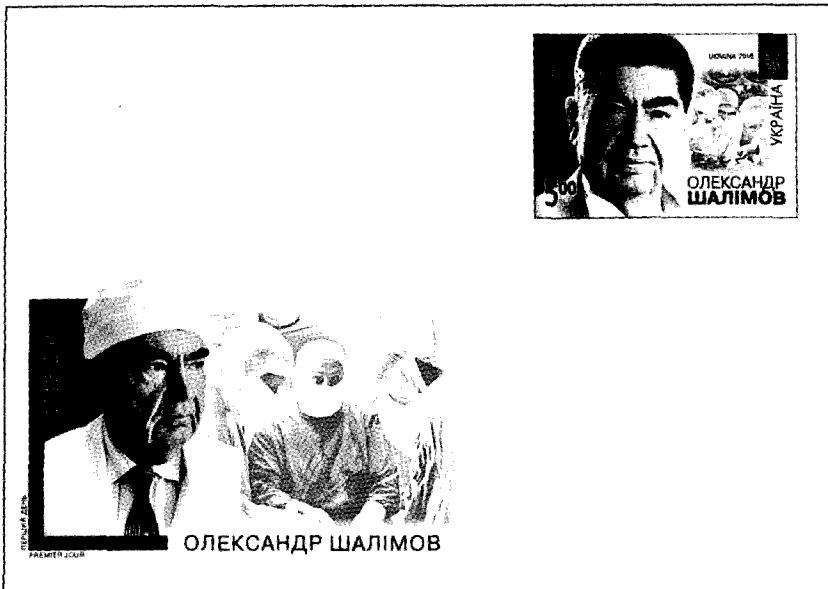

Ескіз пам'ятної монети «Олександр Шалімов» (1918-2006)

Редакційно-художньою радою «Укрпошти» з питань видання поштових марок, маркованих конвертів та карток в Україні 31.05.2017 р. передбачено випуск у 2018 р. поштової марки до 100-річчя від дня народження Олександра Шалімова.

Поштові марки до 100-річчя від дня народження О. О. Шалімова. (Ескіз)

*Поштові конверти до 100-річчя від дня народження
О. О. Шалімова (Ескіз)*

Основні наукові публікації О. О. Шалимова

1. *Шалимов А. А.* Хирургия поджелудочной железы / А. А. Шалимов. – М. : Медицина, 1964. – 228 с.
2. *Шалимов А. А.* Атлас хирургических операций на органах брюшной полости / А. А. Шалимов, С. Н. Редькин. – Киев : Здоров'я, 1965. – 422 с.
3. *Шалимов А. А.* Клиническое применение маннита / А. А. Шалимов, Д. Е. Пекарский. – Киев : Здоров'я, 1969. – 96 с.
4. *Шалимов А. А.* Болезни поджелудочной железы и их хирургическое лечение / А. А. Шалимов. – М. : Медицина, 1970. – 280 с.
5. *Шалимов А. А.* Терапия нарушений водно-солевого равновесия / А. А. Шалимов, Д. Е. Пекарский, О. П. Чижик. – Киев : Здоров'я, 1970. – 92 с.
6. *Шалимов А. А.* Хирургия желудка и двенадцатиперстной кишки / А. А. Шалимов, В. Ф. Саенко. – Киев : Здоров'я, 1972. – 356 с.
7. Хирургия печени и желчных протоков / А. А. Шалимов, Б. В. Доманский, Г. А. Клименко, С. А. Шалимов; под общ. ред. А. А. Шалимова. – Киев : Здоров'я, 1975. – 408 с.
8. *Шалимов А. А.* Атлас операций на пищеводе, желудке и двенадцатиперстной кишке / А. А. Шалимов, В. Н. Полупан. – М. : Медицина, 1975. – 304 с.
9. *Шалимов А. А.* Хирургия пищевода / А. А. Шалимов, В. Ф. Саенко, С. А. Шалимов. – М. : Медицина, 1975. – 368 с.
10. *Шалимов А. А.* Современные методы ганглиоплегии в хирургии и анестезиологии / А. А. Шалимов, Г. А. Шифрин. – Киев : Наук. думка, 1975. – 208 с.
11. Пекарский Д. Е. Ожоговый шок / Д. Е. Пекарский, А. А. Шалимов. – Киев : Здоров'я, 1976. – 190 с.

12. *Шалимов А. А.* Реакции кровообращения на операционную травму / А. А. Шалимов, Г. В. Гуляев, Г. А. Шифрин. – Киев : Наук. думка, 1977. – 383 с.
13. *Шалимов А. А.* Хирургия кишечника / А. А. Шалимов, В. Ф. Саенко. – Киев : Здоров'я, 1977. – 248 с.
14. *Шалимов А. А.* Оптимизация работы хирургических отделений / А. А. Шалимов, В. П. Хохоля. – Киев : Здоров'я, 1978. – 63 с.
15. *Шалимов А. А.* Хирургия аорты и магистральных артерий / А. А. Шалимов, Н. Ф. Дрюк. – Киев : Здоров'я, 1979. – 383 с.
16. *Шалимов А. А.* Атлас операций на печени, желчных путях, поджелудочной железе и кишечнике / А. А. Шалимов А. П. Радзиховский, В. Н. Полупан. – М. : Медицина, 1979. – 367 с.
17. *Шалимов О. О.* Про хірургів і хірургію / А. А. Шалимов, В. П. Хохоля. – Київ : Здоров'я, 1979. – 37 с.
18. *Шалимов А. А.* Острый перитонит: этиология, патогенез, клиника, диагностика и лечение / А. А. Шалимов, В. И. Шапошников, М. П. Пинчук ; под общ. ред. А. А. Шалимова. – Киев : Наук. думка, 1981. – 287 с.
19. *Шалимов А. А.* Повреждение сосудов : учебное пособие / А. А. Шалимов, Н. Ф. Дрюк. – М., 1982. – 25 с.
20. *Shalimov A.* Modern Surgery of Vessels / A. Shalimov, N. Dryuck. – Kiev : Zdorovya, 1983. – 204 p.
21. *Шалимов А. А.* Хирургия вен / А. А. Шалимов, И. И. Сухарев. – Киев : Здоров'я, 1984. – 256 с.
22. *Шалимов А. А.* Дивертикулы пищеварительного тракта / А. А. Шалимов, С. Н. Мамыкин, Ю. А. Диброва. – Киев : Наук. думка, 1985. – 184 с.

23. *Шалимов А. А.* Хирургия пищеварительного тракта / А. А. Шалимов, В. Ф. Саенко. – Киев : Здоров'я, 1987. – 568 с.
24. Медицинская техника в хирургии / *А. А. Шалимов*, В. П. Хохоля, А. М. Бахарев [и др.] ; под ред. А. А. Шалимова, В. П. Хохоли. – Киев : Здоров'я, 1991. – 224 с.
25. Хирургия печени и желчевыводящих путей / *А. А. Шалимов*, С. А. Шалимов, М. Е. Ничитайло, Б. В. Доманский. – Киев : Здоров'я, 1993. – 510 с.
26. Хирургия поджелудочной железы / *А. А. Шалимов*, С. А. Шалимов, М. Е. Ничитайло, А. П. Радзиховский. – Симферополь : Таврида, 1997. – 552 с.
27. Инфекционный контроль в хирургии / *А. А. Шалимов*, В. В. Грубник, А. И. Ткаченко, О. В. Осипенко. – Одесса : Маяк, 1998. – 140 с.
28. Хронический панкреатит. Современные концепции патогенеза, диагностики и лечения / *А. А. Шалимов*, В. В. Грубник, Джоэл Горовиц [и др.]. – Киев : Здоров'я, 2000. – 256 с.
29. *Шалимов А. А.* Атлас операций на органах пищеварения : в 2 т. / А. А. Шалимов, А. П. Радзиховский. – Киев : Наук. думка, 2003. –
Т. 1 : Операции на пищеводе, желудке и кишечнике. – Киев : Наук. думка 2003. – 339 с.
Т. 2 : Операции на печени, желчевыводящих путях, поджелудочной железе и наружных грыжах живота. – Киев : Наук. думка, 2005. – 287 с.

Авторські свідоцтва та патенти на винаходи
О. О. Шалімова

1. А. с. 300189 Устройство для отсоса крови из коронарных сосудов – Приоритет от 23 декабря 1969 г. – Зарегистрировано 22 января 1971 г.
2. А. с. 300192 Устройство для предохранения анастомоза после резекции прямой кишки. – Приоритет от 21 января 1970 г. – Зарегистрировано 22 января 1971 г.
3. А. с. 308751 Способ рентгенологического контрастного исследования аорты и ее ветвей. – Приоритет от 23 апреля 1970 г. – Зарегистрировано 23 апреля 1971 г.
4. А. с. 344865 Устройство для нагнетания крови. – Приоритет от 26 июня 1970 г. – Зарегистрировано 18 апреля 1972 г.
5. А. с. 354861 Устройство для исследования функции желчевыводящих путей. – Приоритет от 14 декабря 1970 г. – Зарегистрировано 18 июля 1972 г.
6. А. с. 359032 Аппарат искусственного кровообращения. – Приоритет от 17 ноября 1970 г. – Зарегистрировано 28 августа 1972 г.
7. А. с. 371944 Устройство для регулирования производительности насоса с воздушной перепускной камерой. – Приоритет от 12 декабря 1969 г. – Зарегистрировано 14 декабря 1972 г.
8. А. с. 395090 Устройство для лечения сосудистых заболеваний конечностей. – Приоритет от 10 июня 1971 г. – Зарегистрировано 28 мая 1973 г.
9. А. с. 424103 Устройство для наблюдения объекта. – Приоритет от 18 декабря 1972 г. – Зарегистрировано 21 декабря 1973 г.

110. Усенко А. Ю. Выбор рационального хирургического вмешательства на поджелудочной железе с учетом состояния углеводного обмена у больных хроническим панкреатитом. – Киев, 1990.
111. Буланов К. И. Сравнительная оценка хирургического лечения вторичного гиперспленизма при портальной гипертензии. – Киев, 1992.
112. Весненко А. И. Оценка тяжести состояния больных с хирургическими заболеваниями органов панкреатодуоденальной зоны и прогнозирование исхода панкреатодуоденальной резекции. – Киев, 1992.
113. Огородник П. В. Ендоскопічна папілосфінктеротомія в комплексному лікуванні залишкового холедохолітіазу. – Київ, 1992.
114. Запорожченко Б. С. Особливості хірургічного лікування виразкової хвороби дванадцятипалої кишки у працівників плавскладу морського транспорту. – Одеса, 1994.
115. Чиркова І. В. Ультразвукове дослідження та комп'ютерна томографія в діагностиці раку товстої кишки. – Київ, 1994.

Література про О. О. Шалімова

1. Академик Александр Шалимов в Харькове / под общ. ред. Н. Л. Битчук (Павловой), В. И. Трояна, Н. К. Голобородько. – Харьков : НТМТ, 2013. – 384 с.
2. Академия наук Украинской ССР. 1985. – Киев : Наук. думка, 1986. – Про Шалимова А. А. – С. 362, 372, 380.
3. Академіку АМН України О. О. Шалімову – 85 років // Журнал Академії медичних наук України. – 2003. – Т. 9, № 1. – С. 201–202.
4. Академіку НАН та АМН України О.О. Шалімову – 80 років // Журнал Академії медичних наук України. – 1998. –